

ΛΑΤΙΝΙΚΑ

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

14 ΙΟΥΝΙΟΥ 2017

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΚΕΙΜΕΝΑ

Existimāvit ad se venīre hominem ingentis magnitudinis et facie squalidā, similem effigiēi mortui. Quem simul aspexit Cassius, timōrem concēpit nomenque eius audīre cupīvit. Respondit ille se esse Orcum.

Bello Latīno T. Manlius consul nobili genere natus exercitui Rōmanōrum praefuit. Is cum aliquando castris abīret, edixit ut omnes pugnā abstinērent. Sed paulo post filius eius castra hostium praeterequitāvit et a duce hostium his verbis proelio lacessītus est: [...].

Non tibi ingredienti fines patriae ira cecidit? Quamvis infesto et mināci animo perveneras, cur, cum in conspectu Rōma fuit, tibi non succurrit: «intra illa moenia domus ac penātes mei sunt, mater coniunx liberique»? Ergo ego nisi peperissem, Rōma non oppugnarētur; nisi filium habērem, libera in liberā patriā mortua essem. Ego nihil iam pati possum nec diu miserrima futūra sum: at contra hos, si pergis, aut immatūra mors aut longa servitus manet.

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση των παραπάνω κειμένων.

Μονάδες 40

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

ingentis:	το επίρρημα στον θετικό βαθμό
facie:	την αιτιατική του πληθυντικού αριθμού
similem:	την αφαιρετική του ενικού αριθμού στο ίδιο γένος στον υπερθετικό βαθμό
quem:	την ονομαστική του πληθυντικού αριθμού στο θηλυκό γένος
exercitui:	τη γενική του ενικού αριθμού
proelio:	την ίδια πτώση στον άλλον αριθμό
mināci:	την ονομαστική του πληθυντικού αριθμού στο ουδέτερο γένος στον συγκριτικό βαθμό
illa:	τον ίδιο τύπο στον άλλον αριθμό
penātes:	τη γενική του πληθυντικού αριθμού
nihil:	τη δοτική του ενικού αριθμού
diu:	τον συγκριτικό βαθμό
miserrima:	την κλητική του ενικού αριθμού στο αρσενικό γένος στον θετικό βαθμό
hos:	την αφαιρετική του ενικού αριθμού στο θηλυκό γένος
mors:	την αφαιρετική του ενικού αριθμού
servitus:	τη γενική του ενικού αριθμού

Μονάδες 15

B2α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθέναν από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

existimāvit:	το α' ενικό πρόσωπο της υποτακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή
venīre:	τη δοτική του γερονδίου
aspexit:	το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή
concēpit:	το γ' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα στην ίδια φωνή
praeuit:	το απαρέμφατο ενεστώτα
abīret:	το ίδιο πρόσωπο στην υποτακτική του υπερσυντελικού στην ίδια φωνή
abstinērent:	την αιτιατική ενικού της μετοχής του μέλλοντα στο θηλυκό γένος
habērem:	το γ' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα στην άλλη φωνή
pati:	το απαρέμφατο του μέλλοντα (να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο)
possum:	το β' πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής ενεστώτα.

Μονάδες 10

B2β. **ingredienti:** να γράψετε το α' πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής όλων των χρόνων (να λάβετε υπόψη το υποκείμενο, όπου είναι αναγκαίο).

Μονάδες 5

Γ1α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων: **magnitudinis, consul, aliquando, animo, miserrima.**

Μονάδες 5

Γ1β. «**Respondit ille se esse Orcum**»
«**Ego nihil iam pati possum**»

Να εντοπίσετε τα υποκείμενα των απαρεμφάτων (μονάδες 2) και να αιτιολογήσετε την πτώση τους (μονάδες 2).

Μονάδες 4

Γ1γ. «**filius [...] a duce hostium his verbis proelio lacesitus est**»: να μετατρέψετε την παθητική σύνταξη σε ενεργητική.

Μονάδες 3

Γ1δ. **natus:** να αναλύσετε τη μετοχή στην αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση (μονάδες 2).

ingredienti: να αναλύσετε τη μετοχή σε δευτερεύουσα χρονική πρόταση, εισαγόμενη με τον σύνδεσμο *dum* (μονάδα 1).

Μονάδες 3

Γ2α. «**at contra hos, si pergis, aut immatūra mors aut longa servitus manet**»: να εντοπίσετε τον υποθετικό λόγο (μονάδα 1), να αναγνωρίσετε το είδος του (μονάδα 1) και να τον μετατρέψετε ώστε να εκφράζει υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα για το παρελθόν (μονάδες 2) καθώς και υπόθεση δυνατή ή πιθανή για το παρόν και το μέλλον (μονάδες 2).

Μονάδες 6

Γ2β. «**nisi filium habērem, libera in liberā patriā mortua essem**»: να μετατρέψετε τη δευτερεύουσα πρόταση στην αντίστοιχη μετοχή, πραγματοποιώντας τις αναγκαίες αλλαγές (μονάδες 2) και να αιτιολογήσετε την πτώση της μετοχής (μονάδα 1).

Μονάδες 3

Γ2γ. Αφού καταγράψετε τις δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις που υπάρχουν στα δύο πρώτα κείμενα (μονάδες 2), να αιτιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς τους (μονάδες 4).

Μονάδες 6

ΛΑΤΙΝΙΚΑ

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

14 ΙΟΥΝΙΟΥ 2017

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΚΕΙΜΕΝΑ

Νόμιζε πως ερχόταν προς αυτόν ένας άνθρωπος με πελώριο ανάστημα και βρόμικη όψη, όμοιος με είδωλο νεκρού. Μόλις τον είδε ο Κάσσιος, τον έπιασε φόβος και θέλησε να πληροφορηθεί το όνομά του. Εκείνος απάντησε πως ήταν ο Πλούτωνας.

Στον Λατινικό πόλεμο ο Τίτος Μάνλιος ο ύπατος, που καταγόταν από αριστοκρατική γενιά, είχε την αρχηγία του στρατού των Ρωμαίων. Αυτός, όταν κάποτε έφευγε από το στρατόπεδο, διέταζε να απέχουν όλοι από τη μάχη. Αλλά λίγο αργότερα ο γιος του πέρασε έφιππος μπροστά από το στρατόπεδο των εχθρών και προκλήθηκε σε μάχη από τον αρχηγό των εχθρών μ' αυτά τα λόγια: [...].

Δεν σου πέρασε η οργή τη στιγμή που πατούσες τα σύνορα της πατρίδας σου; Παρόλο που είχες φτάσει με τόσο εχθρική κι απειλητική διάθεση γιατί, όταν η Ρώμη βρέθηκε μπροστά στα μάτια σου, δεν σου πέρασε (αυτή η ιδέα) από το μυαλό: «Μέσα σε εκείνα εκεί τα τείχη βρίσκονται το σπίτι μου και οι θεοί μου, η μάνα, η γυναίκα και τα παιδιά μου»; Αν λοιπόν εγώ δε σε είχα γεννήσει, η Ρώμη δε θα βρισκόταν πολιορκημένη· αν δεν είχα γιο, θα πέθαινα λεύτερη σε λεύτερη πατρίδα. Εγώ τίποτα πια δεν μπορώ να πάθω κι ούτε πρόκειται να είμαι τόσο δυστυχισμένη για πολύ ακόμα· αντίθετα όμως αυτούς εδώ, αν συνεχίσεις, τους περιμένει ή πρόωρος θάνατος ή μακρόχρονη σκλαβιά.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B.1

ingenter
facies
simillimo
quae
exercitus
proeliis
minaciore
illud
penatium
nulli rei
diutius
miser
hac
morte
servitutis

B2α.

existimem
 veniendo
 aspice
 concipient
 praeesse
 abisset (abivisset)
 abstenturam
 habebuntur
 passuram esse
 possitis

B2β.

ingrediamur
 ingrederemur
 ingressuri simus
 ingressi simus
 ingressi essemus

Γ1α.

magnitudinis: γενική της ιδιότητας (μόνιμη ιδιότητα) στο *hominem*
 consul: παράθεση στο T. Manlius
 aliquando: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο *abiret*
 animo: αφαιρετική (οργανική) του τρόπου στο *perveneras*
 miserrima: κατηγορούμενο στο υποκείμενο *ego* μέσω του συνδετικού ρήματος *futura sum*

Γ1β.

“Respondit ille se esse Orcum”: Το υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου *esse* είναι το *se* και βρίσκεται σε πτώση αιτιατική, παρόλο που έχουμε ταυτοπροσωπία, γιατί σύμφωνα με τον κανόνα του λατινισμού του ειδικού απαρεμφάτου το υποκείμενο αυτού βρίσκεται πάντα σε πτώση αιτιατική και δεν παραλείπεται είτε έχουμε ταυτοπροσωπία είτε έχουμε ετεροπροσωπία. Στην περίπτωση της ταυτοπροσωπίας έχουμε άμεση αυτοπάθεια.

“Ego nihil iam pati possum”: Το υποκείμενο του τελικού απαρεμφάτου *pati* είναι το *ego* και βρίσκεται σε πτώση ονομαστική, γιατί υπάρχει ταυτοπροσωπία.

Γ1γ.

“Dux hostium **filium** his verbis proelio **laccessivit**”

Γ1δ.

qui natus erat
 dum (tu) **ingrederis** (ingredere)

Γ2α.

Υπόθεση: **si pergis**

Απόδοση: at contra hos aut immatura mors aut longa servitus **manet**

Η υπόθεση εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (*pergis*) και η απόδοση με οριστική ενεστώτα (*manet*), άρα προκύπτει υποθετικός λόγος που δηλώνει υπόθεση ανοιχτή στο παρόν.

Υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα για το παρελθόν: ...si **perrexisses**,...**mansisset**

Υπόθεση δυνατή ή πιθανή στο παρόν και μέλλον: ...si **pergas**,...**mane**at.

Γ2β.

(Ego) **non habens** filium...

Η μετοχή βρίσκεται σε πτώση ονομαστική, γιατί είναι συνημμένη στο εννοούμενο υποκείμενο ego του ρήματος της πρότασης.

Γ2γ.

Quem simul aspexit Cassius: Η δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση εισάγεται με τον χρονικό σύνδεσμο **simul**, ο οποίος συντάσσεται με οριστική παρακειμένου και εκφράζει το προτερόχρονο. Εκφέρεται με έγκλιση οριστική, γιατί εκφράζει καθαρά χρονική σχέση. Στη συγκεκριμένη περίπτωση το ρήμα της χρονικής πρότασης είναι το **aspexit** (οριστική παρακειμένου), εξαρτάται από ιστορικό χρόνο (**concepit**) και εκφράζει το προτερόχρονο στο παρελθόν.

Cum aliquando castris abiret: Η δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση εισάγεται με τον ιστορικό-διηγηματικό σύνδεσμο **cum** (που χρησιμοποιείται μόνο για διηγήσεις του παρελθόντος) και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί ο ιστορικός **cum** υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση της δευτερεύουσας με την κύρια πρόταση δημιουργώντας μια σχέση αιτίου-αιτιατού ανάμεσά τους. Είναι φανερός εδώ ο ρόλος του υποκειμενικού στοιχείου που υπάρχει στην υποτακτική. Συγκεκριμένα εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού (**abiret**), εξαρτάται από ιστορικό χρόνο (**edixit**) και εκφράζει το σύγχρονο στο παρελθόν.